

O‘ZBEKISTONDA KREDIT-MODUL TIZIMI DOIRASIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA’LIM KO‘NIKMALARINI TAKOMILLASHHTIRISH

Y.R. Azzamov

O‘zDJTU,

Filologiya fanlari bo‘yicha
falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot natijalariga asoslangan tadqiqot ishida O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida joriy etilayotgan kredit-modul tizimining asosiy tamoyillari, uning ta’lim sifatini oshirishdagi o‘rni va talabalarning mustaqil ta’limini faollashtirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, modul asosidagi o‘qitish jarayonining o‘ziga xos jihatlari, baholash mexanizmlari va o‘qituvchi-talaba hamkorligining yangi modeli ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan yoritilgan.

Kalit so‘zlar: kredit-modul tizimi, oliy ta’lim, mustaqil ta’lim, reyting baholash, modul, ta’lim sifati, o‘qitish texnologiyasi.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasida oliy ta’lim tizimida so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar ta’lim sifatini xalqaro standartlarga yaqinlashtirishga qaratilgan. Shulardan biri — kredit-modul tizimining bosqichma-bosqich joriy etilishidir. Ushbu tizim talabalarning o‘quv yuklamasini kredit birligi orqali ifodalash, ta’lim jarayonini modullar asosida tashkil etish va ularning mustaqil o‘rganish faoliyatini rag‘batlantirishni nazarda tutadi.

Asosiy qism.

1. Kredit-modul tizimining mohiyati

Kredit-modul tizimi — ta’lim jarayonini modullashtirilgan, baholash mezonlari aniq belgilangan va talabani markazga qo‘ygan o‘qitish tizimidir. Unda har bir fan kredit birligi orqali baholanadi; 1 kredit o‘rtacha 30 akademik soatni tashkil etadi, shundan 40% auditoriya mashg‘ulotlari, 60% esa mustaqil ta’limga to‘g‘ri keladi.

Kredit-modul tizimi Yevropa kredit tizimi (ECTS) bilan uyg‘un bo‘lib, O‘zbekiston oliy ta’limining xalqaro integratsiyasini ta’minlashga xizmat qiladi.

2. Modul asosidagi o‘qitishning didaktik afzalliklari

Modul tizimi o‘quv jarayonini mantiqan tugallangan bo‘limlarga ajratish imkonini beradi. Har bir modulda maqsad, kutilgan natijalar, baholash mezonlari va mustaqil ishlar aniq belgilangan bo‘ladi.

Bu yondashuv:

- talabalarda shaxsiy javobgarlikni kuchaytiradi;
- motivatsiyani oshiradi;

- reflektiv o'qitish va soft skills ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- o'qituvchi faoliyatini konsultant va mentor sifatida qayta yo'naltiradi.

3. Baholash tizimining o'zgarishi

An'anaviy tizimda baholash ko'proq yakuniy imtihonlarga asoslangan bo'lsa, kredit-modul tizimida joriy (current), oraliq (midterm) va yakuniy (final) baholashlar kombinatsiyasi qo'llaniladi. Reyting tizimi asosida talabaga 100 ballik baholash tizimi tatbiq etiladi, bunda 55 balldan yuqori natija "o'tgan" deb baholanadi.

Bu tizim shaffoflik, adolatli baholash va tizimli qayta aloqa imkonini beradi. Talaba o'z natijasini istalgan paytda kuzatishi va tahlil qilishi mumkin.

4. Talabaning mustaqil ta'limi va o'qituvchi roli

Kredit-modul tizimi talabaning mustaqil ishlash ulushini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli o'qituvchi endi ma'lumot manbai emas, balki yo'naltiruvchi, motivator va baholovchi sifatida namoyon bo'ladi.

Mustaqil ta'limni samarali tashkil etish uchun:

- elektron platformalar (Moodle, Google Classroom, Linguaskill.uz kabi),
- o'quv metodik majmualar,
- reflektiv topshiriqlar,
- o'z-o'zini baholash jadvallari qo'llaniladi.

5. Muammolar va takliflar

Amaliyotda ayrim muammolar mavjud:

- o'qituvchilarning yangi tizim metodikasini to'liq o'zlashtirmaganligi;
- baholash mezonlarining fanlar bo'yicha farqlanishi;
- axborot texnologiyalarining yetarli integratsiyalanmaganligi.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun:

- muntazam metodik treninglar tashkil etish,
- yagona raqamli platforma yaratish,
- mentorlik tizimini kuchaytirish,
- modul asosidagi o'quv dasturlarini yangilash lozim.

Xulosa. Kredit-modul tizimi — ta'lim jarayonining individuallashtirilgan, natijaga yo'naltirilgan va shaffof boshqaruv tizimidir. U talabalarning o'z o'qishiga egalik hissini oshiradi, mustaqil fikrlash, o'z-o'zini nazorat qilish va hayot davomida o'rganish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bois bu tizimning to'laqonli joriy etilishi O'zbekiston oliy ta'limining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi.

References:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–5847-son qarori, 2020 yil 8 oktyabr.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta’lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi 824-son qarori, 2020 yil 31 dekabr.
3. Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University*. Open University Press.
4. European Commission. (2015). *European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) Users’ Guide*. Brussels.
5. Karimov, A., & Akhmedova, D. (2022). “Credit-module system implementation in Uzbekistan higher education institutions.” *Journal of Education and Practice*, 13(2), 45–53.
6. UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing.